

REPERE PENTRU SOCIOLOGIA CONDUCERII

Gheorghe NEAGU, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *Issues related to the leadership of social processes have troubled people's minds at all stages of historical development, disturb people at the present stage and will be debated in the future, no matter what level of leadership we are talking about, because nothing can be more interesting and useful. than the effective influence on the behavior of man, social group or nation as a whole. Among the scientific branches that approach, from various perspectives, the leadership process, sociology also takes its place. It is necessary to mention the fact that among the specialists there is no consensus in treating the term “leadership” and the concept “sociology of co-leadership”. The views expressed are so diverse that some researchers even deny the need for such a sociological branch.*

Keywords: *leadership, behavior, sociology of co-leadership, lead.*

Conducerea constituie una din resursele importante ale societății. În opinia lui Питер Дракер, succesele istorice ale omenirii sunt condiționate în raport de 80% nu de resursele naturale și de tehnologii, dar de eficiența conducerii proceselor sociale¹⁹².

Probleme ce țin de conducere proceselor sociale au frământat mințile oamenilor la toate etapele dezvoltării istorice, neliniștesc oamenii la etapa actuală și vor fi dezbătute și în viitor, indiferent despre ce fel de nivel de conducere discutăm, deoarece nimic nu poate fi mai interesant și mai util decât influența eficientă asupra comportamentului omului, grupului social sau națiunii în ansamblu.

Printre ramurile științifice care abordează, din diverse perspective, procesul de conducere, își face loc și sociologia. Este necesar să menționăm faptul că printre specialiști nu există un consens în tratarea termenului „conducere” și a conceptului „sociologia conducerii”. Punctele de vedere exprimate sunt atât de diverse, încât unii cercetători neagă până și necesitatea existenței unei asemenea ramuri sociologice. Nu se atestă unitate nici în rândul specialiștilor care recunosc și contribuie la dezvoltarea acestei ramuri științifice, atunci când se pune problema determinării locului sociologiei conducerii în sistemul cunoștințelor sociologice¹⁹³.

În același timp, în conducerea proceselor sociale există o multitudine de probleme esența și semnificația cărora nu poate fi interpretată adecvat decât în cadrul sociologiei¹⁹⁴.

Pentru a sesiza adecvat specificitatea abordării sociologice a acestui component important al societății, trebuie să precizăm inițial conceptul de „conducere” și cel de „sistem de conducere”. Nu vom insista asupra diverselor puncte de vedere din literatura de specialitate existente pe marginea acestor noțiuni, dar vom evidenția pozițiile la care subscriem.

Sistemul de conducere în calitate de element al sistemului societal include trei feluri de subsisteme de conducere:

- a) subsistemul de conducere al mașinilor (de exemplu, sistemul de reglementare a unei turbine);

¹⁹² ДРАКЕР, П. Посткапиталистическое общество//Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология/Под ред. В.Д. Иноземцева. М., 1999, p. 92.

¹⁹³ ТИХОНОВ А.И., РАБИРОВИЧ Е.И. Толковый словарь по социологии управления. Методологическое основание разработки https://www.vestnik-isras.ru/files/File/Vestnik_2011_02/Tihonov_Rabinovich.pdf

¹⁹⁴ Ibidem.

- b) subsistemul om-mașină (de exemplu, sistemul de conducere a unui strung);
- c) subsisteme organizaționale, sau sisteme „om-om”

Sociologia a conducerii se interesează doar de tratarea ultimului subsistem.

Într-o formulare foarte generală conducerea reprezintă influența subiectului conducerii asupra obiectului (condus). Aceste elemente constituie subsisteme ale sistemului unic de conducere.

Conducerea este un proces continuu de influență asupra obiectului condus în scopul asigurării funcționării și dezvoltării efective a acestuia, iar sistemul de conducere reprezintă mecanismul, care asigură acest proces.

De aici rezultă concluzia conform căreia conducerea în calitate de sistem include subsistemul conducător și subsistemul condus, numite, respectiv, subiect și obiect al conducerii. În acest context, subscriem următoarei definiții a conceptului de conducere: „*influența sistematică a subiectului conducerii (subsistemului de conducere), care se bazează pe cunoștințe veridice, asupra obiectului social (subsistemului condus), societății în ansamblu, unor sfere ale acesteia (economică, socială, politică, spirituală), diverselor entități (organizații, întreprinderi și altele), în scopul asigurării integrității acestora, funcționării normale, perfecționării și dezvoltării, realizării scopului propus*”¹⁹⁵ (traducerea ne aparține – Gh.N)

În funcție de subiectul care exercită influență, sunt evidențiate următoarele tipuri de conducere¹⁹⁶:

- a) conducerea de stat (subiectul conducerii este statul);
- b) conducerea socială (subiectul conducerii îl constituie societatea și structurile acesteia);
- c) managementul (subiectul conducerii îl constituie întreprinzătorul, proprietarul).

În cadrul sistemului de conducere sunt evidențiate următoarele subsisteme¹⁹⁷:

- subsistemul de adoptarea a deciziilor;
- subsistemul informațional;
- subsistemul de planificare;
- subsistemul de perfecționare a calificării;
- subsistemul motivațional;
- subsistemul de evidență ș.a.

Conceperea sistemului de conducere în calitate de sistem presupune implicit și elucidarea componentei funcționale a acestuia. *Subscriem punctului de vedere conform căruia sistemul de conducere realizează următoarele 7 funcții*¹⁹⁸:

1. de formulare a scopului;
2. de planificare;
3. de organizare;
4. de motivare;
5. de coordonare;
6. de control;
7. de evaluare.

Să ne referim succint la fiecare funcție în parte.

Formularea scopului: formularea explicită a finalităților, în așa fel încât acestea să fie măsurabile și realizabile.

¹⁹⁵ БАБОСОВ, Е.М. Социология управления: Учебное пособие для вузов, Минск, 1999, р. 8.

¹⁹⁶ АТАМАНЧУК В.Г. Теория государственного управления: Курс лекций. М., 1997, р. 34.

¹⁹⁷ ГУЛИЕВ, М.А., ЕПИФАНЦЕВ, С. Н., САМЫГИН, С.И. Социология и психология управления. Ростов н/Д: Феникс, 2006, р. 7.

¹⁹⁸ ГУЛИЕВ, М.А., ЕПИФАНЦЕВ, С. Н., САМЫГИН, С.И. Социология и психология управления Ростов н/Д: Феникс, 2006, р. 14-15.

Organizarea este corelată nemijlocit cu **Planificarea** și presupune prioritar atribuirea responsabilităților și atribuțiilor conducătorilor și executorilor, cât și stabilirea corelației între diferite direcții de activitate.

Eficiența acțiunilor întreprinse este funcție, în primul rând, de nivelul și caracterul motivației pentru dezvoltare a colaboratorilor.

Coordonarea presupune corelarea tuturor elementelor organizației, inclusiv prin intermediul unui sistem eficient de comunicare, în vederea asigurării unității acțiunilor conducătorului, echipei de conducere și personalului.

Controlul presupune menținerea organizației pe traseul prescris, comparând indicatorii activității cu standardele stabilite/planurile de activitate. În cadrul acestei funcții se evidențiază următoarele 2 direcții: verificarea realizării acțiunilor prevăzute de planul de activitate; corectarea abaterilor de la planul respectiv.

Evaluarea are menirea să compare rezultatele activității cu finalitățile proiectate și stabilirea legăturii inverse cu toți colaboratorii procesului.

Sistemul de conducere reprezintă o entitate foarte complexă care include în componența sa următoarele componente de bază:

- concepțiile, ideile, teoriile despre conducere;
- tehnologiile sociale;
- formele organizaționale de manifestare a relațiilor de conducere-totalitatea organizațiilor, structurilor societății.

În urma precizărilor efectuate, este posibil să concretizăm esența sociologiei conducerii.

Sociologia conducerii este o ramură a sociologiei care studiază legitățile funcționării relațiilor sociale care apar în procesul conducerii și, de asemenea, geneza și funcționarea sistemului de conducere, constituit în societate, în funcție de particularitățile și tradițiile cultural-istorice ale acesteia.

Sociologia conducerii studiază caracteristicile tipice și particularitățile, comportamentul individului și al grupurilor sociale în procesul conducerii și, de asemenea, factorii care contribuie, în procesul conducerii, la modernizarea societății sau frânează dezvoltarea progresistă a acesteia.

În baza definiției sociologiei conducerii și a conceptului de conducere, utilizate anterior, specificitatea sociologiei conducerii se manifestă prin următoarele caracteristici¹⁹⁹:

- sociologia conducerii reprezintă o teorie sociologică specială, ce studiază procesele de conducere din cadrul diverselor tipuri de comunități, organizații, instituții și societăți în ansamblu, realizate în vederea conservării și garantării dezvoltării durabile a sistemului respectiv, reglării și perfecționării structurii, realizării finalităților prevăzute;
- sociologia conducerii studiază activitatea multilaterală a organelor de conducere, atât a celor de stat, cât și a celor obștești în calitate de sisteme sociale, întregul complex de formare, amplasare și de formare a cadrelor de conducere, relațiile dintre funcționarii aparatului de conducere și subalternii din structurile organizaționale;
- în viziunea acestei ramuri sociologice se află și cercetarea scopurilor conducerii din perspectiva criteriilor economico-sociale și psiho-sociale, corespunderii acestora cu așteptările și intereselor celor conduși; analiza și evaluarea consecințelor sociale ale deciziilor adoptate, determinarea eficienței acțiunilor de conducere;
- în centrul atenției acestei ramuri se află studierea și asigurarea perfecționării mecanismelor sociale de influență (intemeiată științific) a subiectului conducerii (influența subsistemului de conducere) asupra obiectului social (subsistemului condus) în vede-

---

¹⁹⁹ БАБОСОВ, Е.М. Социология управления: Учебное пособие для вузов, Минск, 1999, p. 8.

rea conservării integrității și calităților specifice a acestora, asigurării funcționării normale, mișcarea succesivă spre atingerea scopului proiectat.

După aceste precizări, putem formula subiectul, obiectul și scopul sociologiei conducerii:

Subiectul sociologiei conducerii îl constituie studierea legităților, formelor și metodelor conducerii proceselor și grupurilor sociale, ale funcționării sistemului de conducere, a structurii de roluri a acestuia, care determină conținutul și rezultatul conducerii subsistemelor sociale²⁰⁰.

Obiectul sociologiei conducerii îl constituie ordinea interacțiunii organizate a indivizilor în cadrul procesului de conducere.

Scopul principal al sociologiei conducerii rezidă în obținerea cunoștințelor obiective complexe despre legitățile funcționării sistemului de conducere în baza cercetării condițiilor și mecanismelor utilizării optimale a capacităților de conducere, a mijloacelor, metodelor, cunoștințelor indivizilor în condiții concrete de activitate a instituțiilor și organizațiilor.

Printre cele mai importante **obiective ale sociologiei conducerii** în calitate de unitate de curs, evidenței următoarele:

- identificarea și tratarea celor mai importante probleme a sociologiei conducerii în calitate de ramură științifică și argumentarea actualității lor în condițiilor dezvoltării societății contemporane;
- analiza, sistematizarea și familiarizarea complexă cu teoriile din cadrul sociologiei conducerii;
- însușirea aparatului noțional al sociologiei conducerii;
- studierea reperelor metodologice ale cercetării proceselor de conducere;
- formarea/consolidarea culturii conducerii, care trebuie să corespundă principiilor de bază ale dezvoltării și funcționării societății democratice contemporane, cu luarea în considerare a particularităților naționale și mentale ale culturii conducerii proceselor sociale.

Realizarea obiectivelor enunțate supra poate conduce la realizarea următoarele finalități ale studiului acestei unități de curs:

- la finele unității de curs se estimează că studentul va fi capabil să conceapă sistemul de conducere ca un întreg funcțional, în cadrul căruia toate componentele interacționează și se ajustează reciproc;
- va fi capabil să identifice locul și rolul conducerii în cadrul sistemului societal, a multiplelor relații de intercondiționare dintre conducere și celelalte componente ale vieții sociale;
- va fi capabil să demonstreze importanța sociologiei conducerii în contextul integrării, în perspectivă, a Republicii Moldova în Comunitatea Europeană;
- va fi capabil să utilizeze metodele și tehnicile de cercetare științifică a diverselor subsisteme ale sistemului de conducere;
- va demonstra eficiența modului de învățare prin intermediul unui proiect de cercetare a fenomenului complex al conducerii proceselor sociale;
- va demonstra cunoașterea temeinică a realității sociale prin capacitatea de a realiza analize critice ale raportului dintre subsistemul de conducere și sistemul societal;
- va conștientiza necesitatea de a se raporta permanent la contextul social atunci când se pune problema înțelegerii eficienței conducerii.

Printre cele mai importante **direcții de cercetare ale sociologiei conducerii**, remarcăm:

- istoria sociologiei conducerii, tratată din perspectiva dezvoltării concepțiilor străine și naționale despre conducere;

---

²⁰⁰ ГУЛИЕВ, М.А., ЕПИФАНЦЕВ, С. Н., САМЫГИН, С.И. Социология и психология управления Ростов н/Д:Феникс, 2006, p.18.

- analiza concepțiilor contemporane ale sociologiei conducerii, formulate în literatura de specialitate din alte țări;
- studierea problemele metodologiei și tehnicilor de cercetare ale sociologiei conducerii;
- analiza sociologică a principiilor, structurilor și funcțiilor conducerii în principale instituții administrative (economice, politice, ale administrației de stat; regionale etc., care, la rândul lor formează subsisteme independente de conducere);
- analiza sociologică a dezvoltării și utilizării metodelor contemporane de conducere;
- analiza sociologică a conducerii schimbărilor instituționale;
- problemele sociologice ale asigurării informaționale a sistemului de conducere;
- analiza sociologică a tipurilor culturii conducerii în diverse sectoare ale sistemului instituțional societal;
- influența factorilor social-politici asupra caracterului și tipului culturii conducerii;
- problemele sociologice ale organizării conducerii colectivelor de muncă;
- analiza sociologică a liderismului și conducerii, a raportului conducere-subordonare în activitatea de conducere a societății;
- studierea rolului relațiilor informale în sistemul de conducere;
- geneza corupției în sistemul de conducere și metodele de diminuarea a acestui fenomen indezirabil;
- procesele inovaționale în sistemul de conducere;
- dirijarea motivației colaboratorilor organizației în procesul de muncă²⁰¹.

Este important să relevăm faptul că noțiune de „conducere” este adesea asociată cu relația guvernare-guvernanta (buna guvernanta). Conceptul de bună guvernare este cercetat în literatura de specialitate prin: prisma performanței instituționale, a calității vieții și a securității naționale²⁰². În contextual sociologiei conducerii ne interesează în mod prioritar abordarea instituțională a acestui concept.

Savantul autohton P. Varzari definește guvernarea astfel: „...maniera în care se exercită autoritatea politică, economică și administrativă în gestionarea treburilor unui stat, procesul de care o societate se conduce în realizarea obiectivelor și a intereselor naționale”²⁰³.

Guvernarea și guvernanta definesc anumite tipuri de relații între stat și cetățean. În acest sens, unii cercetători (M. Munteanu, L.G. Popescu, B. Berceanu ș.a.) analizează printr-o abordare comparativă termenul de guvernare și termenul de guvernanta²⁰⁴, menționând că noțiunea de guvernare are cel puțin două semnificații:

- a) guvernarea ca instituție – atunci când este folosit în sens strict și
- b) guvernarea ca proces – în cazul în care este utilizat în sens larg.

Majoritatea studiilor despre guvernanta europeană au în vedere cercetarea unui set unic de instituții multinivel, nonierarhice, reglatoare și un mix de actori statali și nonstatali²⁰⁵. Este

²⁰¹ ГУЛИЕВ, М.А., ЕПИФАНЦЕВ, С. Н., САМЫГИН, С.И. Социология и психология управления Ростов н/Д: Феникс, 2006, p. 18, 19.

²⁰² VARZARI, Pantelimon. Considerente conceptual-teoretice privind buna guvernare. În: Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2019, nr. 1, p. 59.

²⁰³ IBIDEM, p. 60.

²⁰⁴ POPESCU L.G. Politici publice și guvernanta europeană (Suport de curs). București: SNSPA, 2009. 91 p. [on-line] <https://www.scribd.com/document/131950389/4-Politici-Publice-Guvernanta-Europeana> (vizitat 23.03.2013).

BERCEANU B. Guvernanta: cheia reușitei procesului de integrare europeană? [on-line] <https://www.punctulcritic.ro/bogdan-berceanu-guvernanta-cheia-reușitei-procesului-de-integrare-europeana.html> (vizitat 28.03.2016).

²⁰⁵ VARZARI, Pantelimon. Considerente conceptual-teoretice privind buna guvernare. În: Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2019, nr. 1, p. 63.

cazul guvernății multinivel a UE, întrucât asupra teritoriului actual, al „vechilor” democrații din Europa, dar și al noilor state membre ale UE, acționează guvernele locale, regionale, naționale și comunitare, fiind vorba despre un fel de unicitate a sistemului european în care nu există o instituție unică cu putere de decizie supremă. Tocmai această stratificare pe mai multe niveluri de decizie, la care participă nu numai statul, ci și Uniunea (mai ales prin Comisia Europeană), autoritățile locale și alți actori care nu țin de stat, condiționează nu numai procedura de elaborare și de adoptare a unor decizii responsabile de către actorii instituționalizați și neinstituționalizați, dar și noi modalități de dezbateri publice în procesul decizional²⁰⁶.

În acest fel, se face departajarea între nivelul supranațional, cel național și cel regional, toate participând la guvernare, cooperând sau intrând în relație de complementaritate, însă într-o configurație ce depinde de aria politicii implicate și de regulile și practicile stabilite la nivel european²⁰⁷.

Tocmai această stratificare pe mai multe niveluri de decizie, la care participă nu numai statul, ci și Uniunea, autoritățile locale și alți actori care nu țin de stat, condiționează nu numai procedura de elaborare și de adoptare a unor decizii responsabile de către actorii instituționalizați și neinstituționalizați, dar și noi modalități de dezbateri publice în procesul decizional. În acest fel, se face departajarea între nivelul supranațional, cel național și cel regional, toate participând la guvernare, cooperând sau intrând în relație de complementaritate, însă într-o configurație ce depinde de aria politicii implicate și de regulile și practicile stabilite la nivel european²⁰⁸.

Cu alte cuvinte, guvernarea este o „altfel de guvernare”, o alternativă la acțiunea guvernamentală, care vizează (re)distribuirea puterii în spațiul public printr-o (re) negociere a autorității și o abordare incrementală a deciziei în rețelele partenoriale: parteneriate sociale (guvern – patronat – sindicate), parteneriat public – privat (structuri de stat – mediul de afaceri) sau parteneriat civic (autorități publice – societate civilă)²⁰⁹. Ea este rezultatul unei lipse a ierarhiilor tradiționale, dezvoltată mai ales datorită interdependenței tot mai mari dintre state, dezvoltându-se astfel rețelele orizontale la care nu participă doar statul, ci și alți actori implicați în luarea deciziilor, fiind astfel o „guvernare fără guvernământ”²¹⁰.

Acest concept are o importanță considerabilă teoretico-metodologică în sociologia conducerii, constituind un standard spre care trebuie să tindă noile democrații din spațiul postsovietic, inclusiv Republica Moldova. În procesul cercetărilor empirice, realitatea din țara noastră trebuie raportată la dimensiunile operaționale ale conceptului de guvernare în sensul elucidat supra, stabilind, în așa fel, un diagnostic social al eficienței conducerii proceselor sociale studiate. Or, la capitolul guvernare în Republica Moldova, experții de la Centrul Analitic Independent „Expert-Grup” subliniau (2017) că reforma sistemului de guvernare a institu-

---

²⁰⁶ VARZARI, Pantelimon. Considerente conceptual-teoretice privind buna guvernare. În: Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2019, nr. 1, p. 65.

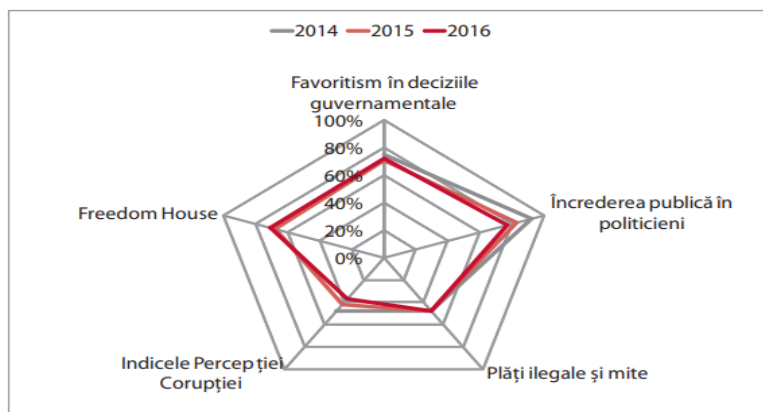
²⁰⁷ BERCEANU, B. Guvernarea: Cheia reușitei procesului de integrare europeană?// <https://www.punctulcritic.ro/bogdan-berceanu-guvernanta-cheia-reusitei-procesului-de-integrare-europeana.html>

²⁰⁸ VARZARI, Pantelimon. Considerente conceptual-teoretice privind buna guvernare. În: Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2019, nr. 1, p. 65.

²⁰⁹ VARZARI, Pantelimon. Considerente conceptual-teoretice privind buna guvernare. În: Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2019, nr. 1, p. 63

²¹⁰ VARZARI, Pantelimon. Considerente conceptual-teoretice privind buna guvernare. În: Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2019, nr. 1, p. 65.

țiilor publice rămâne prioritatea zero, care trebuie să constituie punctul de pornire pentru reformele sistemice. Această concluzie este evidentă în urma analizei devierii Republicii Moldova față de media ECE UE în domeniul bunei guvernări și al politicilor anticorupție:

(Sursa: Republica Moldova 2017 RAPORT DE STARE A ȚĂRII, p. 44// https://expert-grup.org/media/k2/attachments/RST_2017_ro.pdf)

În vederea redresării situației, se impunea necesitatea unei ample reforme a sectorului public – în special, a guvernantei acestuia. Pe lângă ajustările parametrice legate de optimizarea instituțiilor sau a numărului de funcționari publici, acest sector are nevoie de reforme de substanță. La moment, sectorul public este prea slab în raport cu cel privat sau cu actorii politici, fapt ce îl expune la influențe obscure ale cercurilor private sau politice. Aceasta a determinat, în ultimii ani, erodarea prestigiului serviciului public și migrarea masivă din sector a multor talente, fapt ce îngreunează reformele în celelalte domenii vitale pentru țară²¹¹.

O guvernare previzibilă și benefică intereselor publice, cel puțin pe termen scurt și mediu, urmează să se focalizeze pe câteva aspecte majore (2019):

- dezvoltarea unui mecanism permanent pentru contracararea și prevenirea riscurilor de oligarhizare;
- disciplinarea până la capăt a raportării financiare de către partidele politice.
- eliminarea lacunelor din formatele existente de transparență și cooperare cu societatea civilă și sindicatele;
- construirea unei imagini externe credibile și previzibile a Moldovei, valorificarea deplină a condiționalității europene și țintirea influențelor „hibride” regionale²¹².

Conceptul de bună guvernare, în accepțiunea elucidată supra, constituie un pilon de bază de natură teoretică-metodologică în abordările empirice ale sociologiei conducerii.

Sociologia conducerii are tangențe cu o serie de sociologii de ramură. Ea reprezintă o ramură nouă a sociologiei, apărută la interferența sociologiei și teoriei conducerii sociale. Dacă ar fi cazul să punem problema delimitării expresă dintre aceste două ramuri științifice, atunci trebuie să constatăm că, în prezent, acesta rămâne doar un deziderat, în literatura de specialitate formulându-se diverse ipoteze²¹³.

²¹¹ Republica Moldova 2017 RAPORT DE STARE A ȚĂRII, p. 7//https://expert-grup.org/media/k2/attachments/RST_2017_ro.pdf

²¹² Republica Moldova 2019 Chișinău, 2019: RAPORT DE STARE A ȚĂRII, https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport_2019_ro_compilat.pdf

²¹³ A se vedea în acest sens: Т. М. Баландина СОЦИОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ. Саратов, 2016, p. 18, http://www.seun.ru/content/learning/4/science/1/doc/Sociolog_uprav.pdf

Cât privește raportul dintre sociologia conducerii și sociologia managementului, menționăm următoarele idei:

- sociologia conducerii este de o generalitate mai extinsă, cercetează relațiilor sociale ce apar în procesul de conducere, de la nivelul macrosocial până la nivelul microsocal și invers; aplica abordarea din perspectiva multinivelurilor de conducere și a relațiilor dintre acestea, străduindu-se se formuleze anumite legități, tendințe specifice acestor entități ale socialului, în timp ce sociologia managementului tratează strategia și tactica companiilor pe piață, se interesează de procesul de conducere la nivelul organizațiilor din sfera business-ului, ce activează în domeniul relațiilor de piață și are o abordare mult mai aplicativă, venind cu recomandări de genul „instrucțiunilor” și poate fi asemănată cu un manual operațional pentru organizațiile din domeniul nominalizat;
- în sociologia conducerii, conceptul de „conducere” este tratat multiaspectual, multifuncțional, insistându-se asupra următoarelor funcții: instrumentală, de proiectare, cognitivă, axiologică, metodologică, de integrare socială, de transformare a realității sociale. Principiile managementului, care se referă a necesitatea activității în interesul acționarilor, nu pot fi considerate universale și, în consecință, nu pot fi extrapolate în sistemul de conducere al societății în ansamblul ei. Metodele de conducere a corporației care presupun conceperea calității activității prin prisma profitului și eficienței, nu întotdeauna pot fi aplicate în abordare din perspectiva multinivelurilor organismului societal.

Pentru a sesiza adecvat specificitatea ramurii sociologice în discuție, trebuie să insistăm asupra faptului că procesul de conducere este conceput în calitate de sistem social deschis. După cum se știe, sistemul reprezintă o totalitate de elemente integrate structural-funcțional, concepute din perspectiva interacțiunii lor.

Caracteristicile unui sistem deschis (aplicabile la organizații) sunt următoarele²¹⁴:

1. Recunoașterea mediului. Există o graniță de care sistemul este conștient și este conștient și de interacțiunile sale cu mediul;
2. Feedback. Sistemul se adaptează la schimbările din mediu. Un anumit procentaj din output-urile sistemului se reîntoarce în sistem ca input pentru a modifica următoarea serie de output-uri;
3. Caracter ciclic. Sistemele deschise sunt descrise prin cicluri de evenimente, una dintre caracteristicile lor fiind repetabilitatea evenimentelor;
4. Entropie negativă. Orice sistem are un set de mecanisme homeostatice care reglementează și reglează schimburile cu mediul și permit îmbunătățirea elementelor componente ale sistemului;
5. Stare de echilibru. Input-ul de energie pentru oprirea entropiei pozitive menține o anumită constanță în ceea ce privește schimburile de energie – o stare de echilibru relativ și dinamic;
6. Tendința de creștere și expansiune. Direct proporțională cu complexitatea și entropia negativă este și tendința de creștere și expansiune. La niveluri ridicate de complexitate viața unui sistem deschis se menține prin creștere și nu prin echilibru pentru că fiecare dintre elementele componente are tendința de a „înghiți” mai multă energie decât produce (în încercarea de a crea o „zonă de siguranță” - definită în capitolul următor).
7. Balanță între activitățile de adaptare și cele de „întreținere”. Este vorba despre asigurarea echilibrului dintre diferitele subsisteme care alcătuiesc sistemul general și procesul

---

²¹⁴ http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/02/Sociologie_Organizationala_Suport_de_curs.pdf

de adaptare la mediu al acestuia din urma. Cu alte cuvinte, se caută o stare de stabilitate adaptativă. Orice dezechilibru, în orice sens, duce la o proastă funcționare a sistemului.

8. Echifinalitatea. Un sistem poate să își atingă scopul pornind de la condiții inițiale diferite și urmând o mulțime de căi.

Caracteristicile sistemelor deschise pot explica o mare parte dintre problemele din domeniul schimbării organizaționale. Rezistența la schimbare poate fi explicată de caracterul homeostatic al sistemelor, diferențierea explică parte din creșterea organizației și din tendința spre birocrațizare, până și „moartea” organizațiilor poate fi explicată prin inabilitatea de a crea entropie negativă. Evident, aceste explicații nu reprezintă decât un cadru pentru o analiză mai profundă însă ne oferă o înțelegere suficient de corectă a modului în care o organizație funcționează pentru a nu fi amintite în cadrul unui demers teoretic legat de problemele schimbărilor.

Este de remarcat și faptul că în procesul conducerii contemporane sunt absolut necesare **modelele/modelarea**. Vom utiliza termenul *de model cu semnificația de imagine globală a liniilor dominante ce conturează un fenomen important, luând în considerare natura unităților componente și raportul dintre acestea*. Modelul înseamnă o anumită simplificare a realității, dar o simplificare care ne permite să studiem problema. De aceea utilizarea modelelor solicită.

- a) selectarea adecvată a modelului de analiză;
- b) înțelegerea/identificarea sferei de aplicare a acestuia;
- c) interpretarea rezultatelor obținute.

Logica analizei efectuate supra presupune și analiza funcțiilor sociologiei conducerii.

În literatura de specialitate sunt evidențiate următoarele funcții ale acestei ramuri ale sociologiei:

- **funcția cognitivă**, care presupune studierea esenței relațiilor de conducere, rolului și importanței conducerii în dezvoltarea societății și a subsistemelor sale;
- **funcția metodologică** care semnifică faptul că în procesul analizei problematicii sociologiei conducerii, de rând cu cercetarea unor componente concrete ale sistemului de conducere, se acumulează cunoștințe despre însuși procesul de cunoaștere, se elaborează principii și metode de studiere a acestui domeniu complex;
- **funcția de inginerie socială**, care este orientată spre modificarea sistemelor de conducere în direcția necesară/dezirabilă;
- **funcția umanistică, culturologică** care se exprimă prin formarea culturii conducerii, crearea condițiilor pentru optimizarea procesului de conducere;
- **funcția de cercetare prognostică**, care presupune argumentarea variantelor posibile de dezvoltare a sistemelor și proceselor de conducere;
- **funcția de prognosticare normativă**, care presupune identificarea metodelor și tehnologiilor de conducere în vederea optimizării conducerii sistemului respectiv;
- **funcția ideologică** care se bazează pe principiile de bază ale conducerii proceselor sociale din perspectiva intereselor persoanei, a grupurilor sociale și a societății în ansamblu²¹⁵.

În ce ne privește, insistăm asupra funcției critice a sociologiei conducerii. Unii sociologi susțin că această funcție are o importanță deosebită: „Cea mai importantă funcție a sociologiei este însă funcția critică. Sociologia nu se poate mărgini nici la a expune viața socială, nici numai la a explica și a o interpreta. Ea trebuie să examineze critic fenomenele sociale, să prezinte concluziile acestei analize și sinteze critice. Fără o critică socială, întreaga

---

²¹⁵ ПЕСТОВА Г.А. Социология управления. М., 2011, <https://www.monographies.ru/ru/book/section?id=3452>

sociologie este mult diminuată în rostul și funcționalitatea sa. Ea trebuie să semnaleze dificultățile vieții sociale, contradicțiile vieții sociale în toate societățile... Sociologia nu trebuie să fie o știință apologetică, rolul sociologiei este să analizeze critic realitatea socială”²¹⁶.

De asemenea, **menționăm importanța funcției prospective a sociologiei conducerii. În ultimii ani calitatea conducerii proceselor sociale reprezintă o resursă strategică a dezvoltării societăților.** Nu întâmplător, în Raportul Consiliului Național de Investigații al SUA „Tendințe globale 2030: lumi alternative” se menționează că, de rând cu indicatorii tradiționali luați în calcul în procesul de prognostificare (PIB, numărul populației, nivelul inovațiilor tehnologice, cheltuielile pentru apărare), **se iau în calcul și indicatori noi – sănătatea, calitatea educației și dezvoltarea sistemelor de conducere la nivel societal și regional**²¹⁷.

Menționăm că sociologii din țările postsovietice conștientizează responsabilitățile ce le revin în vederea eficientizării procesului de conducere, chiar dacă, deocamdată, nu sunt solicitați în calitate de experți. Astfel, academicianul M.K. Горшков, Directorul Institutului de Sociologie al Academiei de Științe din Federația Rusă (2013) insistă asupra necesității valorificării potențialului sociologilor în ceea ce privește expertiza științifică și prognostificarea rezultatelor deciziilor entităților de conducere²¹⁸.

Este oare conștientizată de către factorii de decizie din Republica Moldova importanța sociologiei conducerii pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă societatea moldovenească la etapa actuală? Se pare, că la începutul anilor 90 ai secolului trecut importanța sociologiei pentru construcția unei societăți centrate pe interesele omului a fost sesizată. Despre aceasta ne vorbește faptul înființării Institutului Național de Sociologie al Republicii Moldova, care a și purces la cercetarea diferitelor probleme ce țineau de schimbările din societate. Dar abia înființat, Institutul Național de Sociologie peste câțiva ani a fost... lichidat, din lipsa mijloacelor materiale, cum au motivat acest pas organele de conducere respective. Urmările nu sau lăsat mult – așteptate. Lipsa cunoștințelor sociologice a condus la adoptarea unor decizii cu un grad scăzut de adecvare, afectând negativ totodată capacitatea de a evalua continuu starea sistemului, eficiența soluțiilor luate și, în consecință de a întreprinde rapid măsurile corective.

Realitatea socială efectivă are totuși nevoie de sociologie, inclusiv de sociologia conducerii. În consecință, au apărut structuri organizaționale sociologice care cercetează diferite aspecte ale realității sociale, a început pregătirea în cadrul unor instituții de învățământ a sociologilor profesioniști.

Sociologia oferă o modalitate de concepere științifică a socialului, o viziune științifică asupra lumii sociale și a destinului istoric al societăților moderne. Preocupați de soluționarea anumitor aspecte referitoare la „relațiile umane”, sociologii din țările occidentale participă la soluționarea unor probleme privind producția și consumul, **la ameliorarea modelelor de organizare și conducere**, de management la diferitele „verigi” ale vieții și activității sociale. Ei participă, de asemenea și la soluționarea optimă a „conflictelor” de muncă. Ca element al „Tehno – structurii” capitaliste, sociologia occidentală a devenit, cel puțin prin aplicațiile practice, una dintre componentele cele mai noi ale forțelor de producție²¹⁹.

²¹⁶ CONSTANTINESCU, Miron. Sociologie. București, 1974, p. 14,15.

²¹⁷ ТИХОHOB A.B. Опыт социолого-культурологического исследования проблем реформирования властно-управленческой вертикали//Вестник Института Социологии, №3 (10), 2014, p. 70.

²¹⁸ ТИХОHOB A.B. Опыт социолого-культурологического исследования проблем реформирования властно-управленческой вертикали//Вестник Института Социологии, №3 (10), 2014, p. 70.

²¹⁹ CONSTANTINESCU, Virgil, STOLERU, Paula Stoleru, GRIGORESCU, Pompiliu. Sociologie, p. 14.

Sociologia se vrea a fi nu doar o „însoțitoare supusă” a schimbărilor sociale, ci și cea care poate anticipa, poate sugera anumite soluții cu sens optimizator. Ea poate să ofere sugestii pentru introducerea unor strategii raționale de dezvoltare social – umană. Vocația sociologiei este de a fi acțională, practic-participativă.

În viziunea sociologului Inkeles, atât în viața individuală, cât și în cea colectivă există forțe naturale care favorizează ordinea și stabilitatea și alte forțe, la fel de naturale, care pot fi favorizate pentru dezordine, conflicți distrugere. Echilibrul dintre acestea poate fi foarte diferit, în diferite timpuri. Pot fi persoane cu înclinații sau orientare filosofică preferențială spre ordine sau dezordine. O sociologie completă și adecvată trebuie să în considerare ambele direcții de manifestare socială²²⁰.

Societatea moldovenească trece printr-o fază extrem de confuză în care noi forme de organizare socială trebuie create, procesele negative trebuie ținute sub control, un proces de dezvoltare socială complexă trebuie susținut. Sociologia trebuie să ofere din acest punct de vedere cunoștințe sistematice pe cinci dimensiuni ale proceselor de schimbare și dezvoltare socială din Republica Moldova²²¹.

Atenționare asupra problemelor, riscurilor și amenințărilor.

a) Societatea noastră se confruntă, după cum am mai menționat, cu o mulțime de probleme sociale extrem de complexe, a căror natură și dinamică este destul de vag cunoscută de actorii sociali. Experiența ultimilor ani indică posibilitatea exploziei unor amenințări pe care comportamentul în necunoștință de cauză al actorilor sociali le poate actualiza. Pentru a evita amenințările, trebuie să devenim conștienți de riscurile asociate contextului istoric actual.

b) Sprijinirea inițierii de acțiuni și programe orientate spre soluționarea problemelor și contracarării amenințărilor. Sociologia trebuie să-și sporească rolul său în susținerea inițiativelor sociale, devenind un instrument esențial al unei democrații active și comprehensive.

c) Oferirea unei baze largi de cunoștințe empirice și teoretice tuturor factorilor sociali, politici și instituționali implicați în procesele de decizie.

d) Urmărirea derulării proceselor sociale în vederea sprijinirii introducerii de măsuri corective sau inițierea de noi acțiuni.

e) Evaluarea programelor sociale, acțiunilor, reglementărilor. Feed-back-ul are o importanță crucială în perfecționarea oricărei acțiuni. Lipsa acestuia este sursa rigidității, conservatismului, stagnării. Sociologia este prin vocația sa un dispozitiv de furnizare continuă de feed-back pentru diferitele sisteme de activitate. Funcția de furnizor general de feed-back al sociologiei trebuie cultivată și amplificată.

BIBLIOGRAFIE:

1. BERCEANU B. Guvernanța: cheia reușitei procesului de integrare europeană? [on-line] <https://www.punctulcritic.ro/bogdan-berceanu-guvernanta-cheia-reusitei-procesului-de-integrare-europeana.html>
2. POPESCU L.G. Politici publice și guvernanța europeană (Suport de curs). București: SNSPA, 2009. 91 p. [on-line] <https://www.scribd.com/document/131950389/4-Politici-Publice-Guvernanta-Europeana>
3. Republica Moldova 2017 RAPORT DE STARE A ȚĂRII, p. 44//https://expert-grup.org/media/k2/attachments/RST_2017_ro.pdf

---

²²⁰ IBIDEM.

²²¹ (Inspirat din: Asociația sociologilor din România. Buletin, 1993, nr. 1, București, aprilie 1993, p. 30-32.

4. Republica Moldova 2019 Chişinău, 2019: RAPORT DE STARE A ȚĂRII, https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport_2019_ro_compilat.pdf
5. http://www.apubb.ro/wpcontent/uploads/2011/02/Sociologie_Organizationala_Suport_de_curs.pdf
6. VARZARI, Pantelimon. Considerente conceptual-teoretice privind buna guvernare. În: Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2019, nr. 1.
7. АТАМАНЧУК В.Г. Теория государственного управления: Курс лекций. М., 1997.
8. Т. М. Баландина СОЦИОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ. Саратов, 2016.
9. БАБОСОВ, Е.М. Социология управления: Учебное пособие для вузов, Минск, 1999.
10. ГУЛИЕВ, М.А., ЕПИФАНЦЕВ, С. Н., САМЫГИН, С.И. Социология и психология управления. Ростов н/Д:Феникс, 2006.
11. ДРАКЕР, П. Посткапиталистическое общество//Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология/Под ред. В.Д. Иноземцева. М., 1999.
12. ТИХОНОВ А.И., РАБИРОВИЧ Е.И. Толковый словарь по социологии управления. Методологическое основание разработки https://www.vestnik-isras.ru/files/File/Vestnik_2011_02/Tihonov_Rabinovich.pdf
13. ПЕСТОВА Г.А. Социология управления. М., 2011, <https://www.monographies.ru/ru/book/section?id=3452>
14. ТИХОНОВ А.В. Опыт социолого-культурологического исследования проблем реформирования властно-управленческой вертикали//Вестник Института Социологии, №3 (10), 2014.